

De feestelijke intocht van koning Willem II in 1841

door J.J.F. Wap*

Dr. Joannes Jacobus Franciscus Wap werd geboren te Rotterdam op 1 mei 1806. Bij de stichting van de Koninklijke Militaire Academie te Breda in 1828 werd hij daar benoemd tot leraar in de Nederlandse taal-, letter-, geschied- en aardrijkskunde. In 1840 werd hem eervol ontslag verleend, waarna hij "ambtelos van zijn pensioen en een persoonlijke toelage van den Koning" leefde. Wap was enige jaren redacteur van "De Noordbrabanter" en in 1842 redacteur van het in Tilburg verschijnende blad "De Echo". Hij overleed te Delft op 7 maart 1880.¹⁾

De inhuldiging van koning Willem II op 28 november 1840 was voor J.J.F. Wap aanleiding om "vervolgens 's Konings verdere Feesttogten door de verschillende Provinciën des Rijks te beschrijven" en te publiceren in het in 1842 te 's-Hertogenbosch bij J.F. Demelinne verschenen "Gedenkboek der Inhuldiging en Feesttogten van Zijne Majesteit Willem II 1840-1842".

Nadat de koning op 29 april 1841 een bezoek aan Dordrecht had gebracht, begon hij om half drie in de middag zijn feesttocht door Noord-Brabant bij Moerdijk. Na een snel bezoek aan Breda kwam hij om half zes te Tilburg aan. Wap schrijft er (op p. 110-114) het volgende over:

"Nooit werd er te Tilburg een vreugdefeest gevierd als dat van 's Konings plegtige Intrede binnen de muren dier Vorstenresidentie in Noord-Brabant. Het Vaderlandse Driekleurdoek en 't frissche

*) Ingeleid en van voetnoten voorzien door Ronald Peeters.

lentegroen wuifde en golfde voor ieders woning, en herschiep de stad als in een tooveroord, waar het oog van het eene naar het andere voorwerp werd heengetrokken, en overal nieuw genot opdeed van kunst, van smaak, van Vaderlandsliefde en Vorstenmin.

Bij tijds reeds had zich, onder leiding en aanvoering van den WelEdelgeb. Heere E.E. Vreede²⁾, eene Eerewacht van Tilburgs burgeren vereenigd, om den Koning te paard in te halen, te vergezellen, en ook weder plegtstatig uitgeleide te doen. De Leden dezer Eerewacht waren, behalve den Aanvoerder,

Dr. J.J.F. Wap (1806-1880) (Koll. G.A. Rotterdam).

zestien in getal, en uitgemonsterd door eene nette, gelijkvormige Burgerkleeding, te weeten blauwe rok, zwarte broek, geel vest, ronden hoed, zwarte zijden das, witte handschoenen en sporen met karwats; een Oranje bandelier, die over den regter schouder afhing, en met de Nationale kleuren tot een strik op de linkerheup uitliep. Daarenboven droeg de Kommandant nog eenen wit-zijden arm-

Litho uit boek van Wap waarop "onverschillig een der Heeren gewone leden in kostuum" is afgebeeld.

band, met gouden troetels aan de einden der strik.

De langgewenschte **TWEDE WILLEM** verscheen op Donderdag, den 29. April, tegen 's avonds half 6 ure, voor Tilburg, en werd er onder de buiten de Stad aan de *Vier Winden*³⁾ geplaatste Eerepoort feestelijk en plegtig door de Regeering, bij monde van den Heere Burgemeester H.B. Bekkers⁴⁾ begroet, wiens gepaste toespraak door den Koning allerminzaamst en treffend werd beantwoord. – En nu klonk het Leve de Vorst! Leve Koning Willem! schaterend door de lucht. – De trein stelde zich voorts in beweging: een peloton der Batterij Rijdende Artillerie voorop, daarachter de Eerewacht te paard⁵⁾, vervolgens Zijne Majesteit, verzeld van een kleinen Staf, en de Heeren Kommandanten der Eerewacht, van de Batterij en van de Schutterij der Stad; – verder de Muzijk der Stedelijke *Harmonie*⁶⁾, en van het Schutterijkorps, met de Gilden van *Sint-Joris*, *Sint-Dionijs* en *Sint-Sebastiaan*, alsmede een detachement der Batterij, tot sluiting van den optogt. – Langzaam toog de stoet voort en de Stad binnen, waar de vreugdedronken burger zijnen teederbeminden Vorst met eene opgewondenheid verwelkomde, waarvan zich niemand, die er geen ooggetuige van was, eenig denkbeeld zal kunnen vormen. – Zijne Excellentie de Heer Staatsraad-Gouverneur van Noord-Brabant, Baron van den Bogaerde, en de Heer Generaal-Provinciale-Kommandant Graaf van Limburg-Stirum bevonden zich aan 's Ko-

nings Hôtel, ter ontvangst van Zijne Majesteit gereed. De Eerewacht, het Militaire Geleide en de Gilden defileerden vervolgens voor den Koning, die spoedig daarop zich aan den disch zette. Het Vorstelijk maal werd opgeluisterd door de keurige uitvoering van een aantal stukken, welke het Muzijkgezelschap de *Harmonie* liet hooren, en het voordragen van eenige Gelegenheidsdichtregelen, opgezongen door de Kweekelingen, en onder de leiding van den verdienstelijken Heere Onderwijzer Heer.⁷⁾ – Doch 's avonds blonk, glinsterde en vonkelde de vreugde uit tallooze feestvuren alomme den Koning in het oog, wiens Borstbeeld op menige plaats prijkt, en wel genoegzaam overal met dicht- en jaarspreuken gepaard, allen getuigende van de liefde, den eerbied en de hartelijke gevoelens der Burgerij, die **WILLEM II**, niet slechts als Koning, maar als Vader bemint en huldigt. – Ja, luistervol, innig gemeend, was hier het feest der ontvangst; maar groot ook 's Vorsten aandoening, die 's Volks kinderlijke vreugde op waren prijs weet te schatten, en, sedert tien jaren, de bewustheid met zich omdroeg, dat de uitdrukking van het gemoed des Tilburgenaars oprecht is, zuiver en welgemeend. Het was, in de daad, een verrukkend gezicht, de geheele bevolking, tot in het afgelegen Veldhoven en Goirke, bij een fraaijen lentevond en onder een schoonen sterrenhemel, in deze vreugde algemeen te zien deelen. – Omstreeks 10 ure verliet Zijne Majesteit Hoogstdezelfs Paleis, en begaf

zich te voet de straten door, gevolgd door de Heeren Kommandanten der Eerewacht, Schutterij en Batterij, teneinde de Verlichting en verderen Feesttoestel te gaan beschouwen. Des Vorsten tevredenheid was, voor allen duidelijk zichtbaar, op het open, edel gelaat te lezen. De vrolijkheid in het jubelend Tilburg duurde tot laat in den nacht, woelig en joelend voort, zonderdat de minste wanorde de vreugde der Burgerij verstoorde. – Eerst tegen half 12 ure 's nachts keerde de Koning naar zijn Hôtel terug, hoogst voldaan over wat hij overal gezien, gehoord en onderzonden had.

Onder de schoone Illuminaties behoorden geteld te worden die van den Heere Burgemeester Bekkers, van den Heere Mr. J.A. Mutsaers (Lid van de II. Kamer der Staten-Generaal), de beide Pastorijen, het Kloostergesticht, alsmede de Verlichting der woningen van de Heeren De Beer, Bogaers (Vader en Zoon), Vreede, Goijarts, Frankenhoff, Suys, en J.A. van Spaendonck, als ook het Schoolgebouw in de Wijkkerk. – Wilden wij al de fraaije Feest- en Jaarschriften vermelden, welke het juichende Tilburg, te dezer gelegenheid, opleverde, wij zouden niet weten, wáár te beginnen of wáár te eindigen.

(. . .) Den volgenden middag (Vrijdag, 30 April), ten 12 ure, behaagde het Zijner Majesteit, aan

De stoet in de Zomerstraat. Schilderij van J. van Dijk (Part. koll.).

de Pastorij van den WelEerwaarden Heere Ridder Zwijsen⁸⁾ gehoor te verleen, en daarbij telkens te getuigen: "dat zijne hoog gespannen verwachting van Tilburg door de uitkomst nog verre was overtroffen." – Deze audiëntie werd druk bezocht, en liep ten half 3 ure af, tot groot genoegen van al degenen, die den Vorst hier mogten naderen, en zich op nieuw verzekeren en overtuigen van de edele gevoelens en bedoelingen des Ridderlijken Veldheers, die thans voor 't eerst als Koning zijn geliefkoosd Tilburg bezocht.

De Heer Majoor Kommandant der Tilburgsche Schutterij N.J. Diepen⁹⁾ werd vereerd met de Ridderorde van den Nederlandschen Leeuw, terwijl aan den Heere Kommandant der Eerewacht E.E. Vreede door den Koning werd geschonken een kostbare Ring, met 's Vorsten Naamcijfer, door edelgesteenten schitterend omgeven. 's Zaturdags, den 1. Mei, omstreeks 10 ure 's ochtends, verliet de Koning Tilburg, om zich naar de Hoofdstad der Provincie Noord-Brabant te begeven. Zijne Majesteit werd door de Tilburgsche Eerewacht derwaarts begeleid, en verzeld door de heilbeden van allen, die des TWEEDEN WILLEMS Triomftogt in Noord-Brabant te Tilburg hadden mogen zien aangen.

van Puijenbroek, *Kranten in Tilburg in De Lindeboom*, jaarboek III-IV (Tilburg 1979-1980), p. 136-138.

- 2) Ernest Eliza Vreede, geboren te Tilburg op 10 februari 1811, gehuwd met Cornelia Adriana barones van Heeckeren van Brandsenburg. Lid firma P. en H. Vreede, lakenfabrikanten. Overleden te Tilburg op 15 september 1862. Zie: *Nederland's Patriciaat*, 68e jaarg. ('s-Gravenhage 1984), p. 298.
- 3) *De Vier Winden* was de herberg op de vroegere hoek Bredaseweg – Schaapstraat, het latere café Van Gaal dat in 1940 bij een bombardement werd verwoest.
- 4) Hendrik Bernard Beckers, gedoopt te Tilburg op 13 oktober 1798, vanaf 1831 notaris te Tilburg, van 1837-1849 burgemeester en van 1849-1851 wethouder. Hij overleed te Tilburg op 2 december 1852.
- 5) In een bijlage vermeldt Wap nog de "Namen der leden van de verschillende Konings-eerewachten des Rijks". De burger-erewacht van Tilburg bestond uit: "E.E. Vreede, Kommandant. P.J. Baetings, J. van den Berg, G. Botermans, W. Cools, C. Donders, F. van Dooren, L. Dorenweerd, J. van Dijk, L. Maes van

Ernstede, J. Hoebens, C. Jansens, W. Jellinghaus, F. Matthijssen, A. van Roesel. H. Swagemakers en H. Vissers."

- 6) Bedoeld wordt de "Harmonie" die op 18 september 1843 als "Nieuwe Harmonie" (de latere) "Nieuwe Koninklijke Harmonie") officieel zou worden opgericht. De intocht van koning Willem II was de aanleiding om deze harmonie op te richten als voortzetting van de reeds jaren verdwenen "Oude Harmonie". Zie: J.J.N.M. van der Marck, *Gedenkboek der 'Nieuwe Koninklijke Harmonie' van Tilburg bij gelegenheid van haar vijf-en-zeventig-jarig bestaan* (Tilburg 1918), p. 5-7.

- 7) Johannes Heer, geboren te 's-Gravenhage op 26 maart 1807, vanaf 1830 onderwijzer te Beek. In 1835 vertrekt hij naar Tilburg waar hij tot zijn dood in 1859 (5 maart) hoofdonderwijzer is aan de hoofdschool in de wijk Kerk. zie: C.J. Weijters, *Een verdienstelijk man, Johan Heer, schoolonderwijzer te Tilburg, 1835-1859 in Rooms Leven*, 8-1-1965 en 5-3-1965.

- 8) Joannes Zwijsen, geboren te Kerkdriel op 28 augustus 1794, was pastoor van de parochie 't Heike vanaf 1832, bisschop van Gerra vanaf 1842, sinds 1853 aartsbisschop van Utrecht en vanaf 1868 bisschop van 's-Hertogenbosch. hij was een persoonlijke vriend van de Prins van Oranje, de latere koning Willem II, die hem op 28 november 1840 tot ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw benoemde. De pastorie staat er thans nog: Bisschop Zwijsenstraat 3. Zie: J.A.F. Kronenburg C.S.S.R., *Levensschets van Mgr. Joannes Zwijsen*. . . (Tilburg 1909), p. 25.

- 9) Johannes Nicolaas Diepen, geboren te Zaltbommel op 26 juli 1793, overleden te Tilburg op 17 december 1865. Was medefirmant van de firma Diepen, Jellinghaus & Comp. Van 1839 tot 1850 Majoor-commandant der dienstdoende schutterij te Tilburg. In 1824 lid van Provinciale Staten.

Zie: *Genealogie van het geslacht Diepen* (Den Haag 1958), p. 4-5.

Noten

¹⁾ *Nieuw Nederlandsch Biografisch Woordenboek*, V (Leiden 1921), kol. 1095-1097; drs. W.J. Pouwelse en dr. F.J.M.